

Цетиње, 12. јула

Кад је Господар Министар Правде поднио Његовом Краљу Височанству Књазу Господару на потврђење пресуду суда за суђење анархистичких злочина, Господар је ускратио давање Свога потписа под одлуком, да се над двојницом осуђених изврши казна смрти. То је најсветије право владоца, да својом милости може сачувати живот и онијема, који су по сопственој кривици на основу прописа земаљских закона били осуђени на смрт. Тијем правом, ријетким а тако узвишеним, користио се у овој прилици и наш владалац.

Милосрђе и великодушност Његовога Краља. Височанства Књаза Господара, владоца наше отаџбине, и у овој прилици добили су јавна израза. Племенитост срца нашега Господара засвједочена је и сада, кад је требало над двојницом Његовијех поданика извршити казну, истина најстрашнију, али изречену од суда, који је био састављен од цијелих наше правничке интелигенције и који је послје дугога времена, послје дугога проучавања и напошљетку и јавнога претресања једнога великога злочина, донио о њему пошљедњу своју ријеч, као израз правде, засноване на нашим законима. Великодушност нашега владоца, толико пута у току Његове дуготрајне и по нашу отаџбину тако срећне владавине често манифестована, показала се у правој значају и сад, кад је о концу висно живот двојнице несрећних наших грађана, који су се по оцјени наших судова огријешили о светиње и биће наше домовине. Милост владоца отргла их је од смрти, која је требала да буде казна њиховога злочина. Правда земаљска изрекла је била над њима осуду, која је ублажена.

Кад се Његово Краљевско Височанство Књаз Господар устегаво да даде потпис на ријешење, да се изврши казна смрти над двојницом синова наше отаџбине, учинио је употребу од права, које само Њему припада и одагнао се племенитости Свога срца. Познати су идеални погледи и назови нашега Господара о смртној казни у опште. Његова вјесничка душа, пуна идеализма и узвишених мисли, не само да се са смртном казном не може сложити, кад је она и резултат правде и државне потребе, већ према њој увијек мора осјећати неку одвратност. И зато, кад је наш владаоц и у овако ријеткој прилици био доведен пред искушење да даде највишу солуцију осуди суда, која је израз само правде и законитости, ми смо увјерени, да Му је морало бити јако тешко и да је Свој потпис ускратио са ријечима: „не, не, у свијема је законима казна смрти врхом од ножа записана!“ Те ри-

јечи, које би наш Господар често пута изговорио кад би се пред Њим само и поменула смртна казна, биле су овога пута право огледало Његовога расположења и вјерни израз Његових погледа, у толико прије, што је злочин те двојнице, Његовом милости спасених од смрти, био наперен и против Његовог живота. Да тај злочин није био наперен и против бића и опстанка миле нам отаџбине, ми смо увјерени, да би милост Господарева била шира и обилнија. Овако, Господар је у даноме случају учинио оно, што је највише могао: дао је израза Својој великодушности и племенитости, у колико је то само од Његовога срца зависило и у колико је то могао учинити, да би дјело владалачког милосрђа, које је код нашега владоца увијек било богато, нашло сагласности и са захтјевима стварности.

Не желимо овдје расправљати питање о цијелисходности смртне казне. О њој ће мишљења бити подијелена, док год буде homo homini lupus, док год буде појединац насртао на живот појединца. Она ће код људи добра срца и племените душе увијек нападати на негодовање и биће праћена од захтјева, да се подијели милост. Али, та милост никада не може бити преширока. Ако обухвати саму смртну казну, ријетко ће кад моћи у пуној мјери обухватити и све остале пресуде због великих злочина. Кад је у питању опстанак једне заједнице, једнога народа и државе; кад је по сриједи ауторитет закона и државе, и кад се тежи, да се и сам покушај каквога великога злочина казни, не толико ради злочинца, колико ради искорјењавања мисли самога злочина, онда се милосрђе протеже у највишој мјери само на спасење живота злочинчева, а ријетко се кад и веома споро шири и даље.

Цетиње и Котор

Извјесни југословенски листови послужили су се још једним метком, који су испалили на углед, част и достојанство Црне Горе. Упоредили су суђење на Цетињу са суђењем у Котору. Из упоређења извукли су произвољне закључке, да би могли лакше доћи до сврхе, којој служе, на име, да би што више наудили угледу наше отаџбине.

На Цетињу је суђено завјереницима против постојећег стања у Црној Гори. Неки од њих нијесу били дошли пред наш суд. Један је број остао у Биограду, гдје је завјера склопљена, а један број у Котору. Они, што су били у Котору, такође су дошли из Биограда у намјери, да пријеђу у Црну Гору. Откриће завјере затекло их је у Боки. На захтјев наших власти, аустријске власти притвориле су их у Котору. Ту су били у истражном затвору, и напошљетку изведени су пред тамошњи суд.

Суђено им је доцније по што је њима и њиховијем друговима суђено на Цетињу. Которски суд биће да је чекао на резултат суђења на Цетињу, не би ли из тока суђења код нас прибавио какан нови податак за суђење онијема, који су у Котору били притворени. Которски суд био је у разлогу, кад је тако радио. Кривица притворених, који су били под његовом надлежношћу, ипак је била у некој врсти незе са кривицом, коју је претресао наш суд. Како је которски суд судио, могло се пратити, јер је претресу Котору био јаван. Которски државни тужитељ оптужио је четворицу наших поданика, умијешаних у завјеру, доказивао је њихову кривицу и, на сваки начин, не би ни покушавао да их тужи и да доказује њихову кривицу, кад за постајање исте не би имао доказа и кад о истој не би био увјерен.

Суд у Котору изрекао је своју пресуду. Прогласио је четворицу оптужених наших поданика као невинне. Пресуда је морала у највећој мјери изненадити државнога тужитеља, а мало кога другог. Нарочито није ни мало изненадила оне, који знају, да пресуда није резултат проучавања и суђења само чланова суда, људи стручних и вичних начелима закона и њиховијех прописа. Она је резултат оцјене дванаесторице поротника, људи нестручних, који суде по савјести, а не по закону. Суђење само по савјести може бити каткада и веома штетно, јер је савјест нешто растегљиво, што се може развлачити као тијесто и ставити у сваки калуп. Ово у толико прије код људи, који стоје под утицајем неморалне и лажљиве штампе, због чега је већи дио истих можда пресуду донио у својој души ad hoc. Кад се још има у виду и то, да је број тих људи, који су по растегљивости савјести имали донијети пресуду, био проређиван и према нахођењу бранитеља оптужених, којима је дужност старати се, да њихови клијенти буду пуштени, онда је лако схватити, да пресуда которскога суда никога није могла изненадити.

Листови, непријатељски расположени према Црној Гори, труде се да од тога направе капитал. Они сад чине сасвијем неоправдана и нетачна упоређења између суђења на Цетињу и суђења у Котору; између пресуде на Цетињу и пресуде у Котору. С иронијом и провидном намјером констатују факт, да је једно исто лице, које је на Цетињу осуђено на смрт, због *истога дјела* у Котору пуштено као невинно! Тиме хоће да створе код лаковјернога свијета увјерење, да је цетињски суд био суд анђела; да је на Цетињу суђено поинату и незаконито, а у Котору по правди и закону. На основу таквијех невјерних и злонамјерних закључака, познати листови саградили су читаву вавилонску кулу тирада пресуди которскога суда и земљи у којој се тако судило. У исто вријеме, наградили су наш суд и нашу земљу. Сад су ти листови као узор правосуђа истакли которски суд, као примјер незаконитости наш суд, као узор реда, правде и законитости земљу, у којој се налази први, а као ружан примјер

незаконитости земљу, у којој се налази други суд. Кад треба Црну Гору неразложно наградити, тијем „патриотским“ српским листовима није зазорно истаћи као узор и земљу, којој су њихови редактори тобоже душмани. Њима је мило позвати се на Аустрију, коју они тако страховито мрзе, кад нешто у њој испадне у њихову корист против Црне Горе, као што им је у исто вријеме веома мило, да опет награде Црну Гору, ако са том истом Аустријом, коју стапљају у даноме случају као узор, живи у миру и добром сусједству! Кад которски суд, т. ј. неколико неписмених поротника донесу пресуду, коју треба протумачити против Црне Горе, онда је поменутијем родољубима Аустрија добро дошла, а кад Црну Гору треба још више оклеветати и наградити, онда се измишља да се продала Аустрији! Таквом поштену логиком они располажу; таквијех се смицалицама служе ти листови, да послуже, не општој ствари, већ општем злу. Али, ми смо се постарали, да тој неморалој логици плаћених пера ухватимо крај и да је прикажемо на оцјену поштенога српскога свијета.

Никакво се упоређење не може чинити између дјела, због кога су четири наша поданика суђена у Котору, и дјела, због кога су суђена на Цетињу. Четворица наших поданика суђени су у Котору зато, што су се *огријешили о аустријски закон на аустријској земљишту*. Они нијесу могли бити суђени у Котору, на територији аустро-угарске монархије, за великоиздају против Црне Горе! Тако што ми од сусједне нам монархије не би могли ни очекивати, нити би од ње имали право тражити. Которски државни тужитељ потегао је четворицу наших поданика пред суд само зато, што је дознао, да су учинили пријеступ према закону земље и државе, на којој су се налазили. Могли су та четири наша поданика да буду код нас због исте завјере ослобођени, и да у исто вријеме, због прекршаја против аустријскога закона на аустријском земљишту, буду осуђени. То не би било ни мало чудновато, као што не може да буде чудновато ни то, што су код нас осуђени, а у Аустрији су, због сасвијем друге кривице, ослобођени. Шта су они радили против Црне Горе, то се није тичало которскога суда. Једино, которски суд могао је њихову кривицу против Црне Горе да се послужи у сврху бољега обавјештења о стању кривице, коју су учинили на аустријском земљишту. Њихов рад против Црне Горе и њихов пријеступ, учињен према аустријским законима на земљишту монархије, имају неку везу, али само ту, да се једно или друго боље разумије. У Котору су они били тужени, јер су се на аустријском земљишту договарали и склапали завјере, да би помоћу бомба и уопште експлозивних средстава нанјели штету власништву, здрављу и животу некога другог. Аустријски закон прописује казну 5 10 година тешке тамнице према свакоме без разлике, ко се на земљишту монархије огријешо о тај закон. Од тога се не изузимају ни страни поданици. Да се она четири наша поданика нијесу мували по

На крају ћемо забиљежити још два момента. „Српска Ријеч“ је у своје вријеме обећала да ће се овиме писмом обави-
ти и некако поправити писмо. Она га није обавила. Зашто? Да јој није нечи-
ста савјест? Други је момент тај, да се писмо, које је „Српска Ријеч“ објавила
раније, и писмо, чији је рукопис сада до-
нијела, по тексту не слажу. Н. пр. на
првом писму потпис је „бригадир Јанко
Вукотић“ а у рукописном тексту само
„бригадир Јанко“. Изгледа да је „Српска
Ријеч“ сама унемавала текст по својој
вољи, па би се на основу тога могло
извести, да и највише фалсификат није
уништен без њеног знања.

Је ли то поштен српски лист? Је ли
то лист, према коме честити српски сви-
јет треба да има обзира? То су ординар-
ни фалсификатори, које треба без по-
штеде судити гонити, јер то нијесу ни
Срби, ни честити људи, већ спекулан-
ти, који се држе начела: „појем Богу тво-
јему са готове новце“.

„Народ“ о „Цетињском Вјеснику“. Мо-
стареки „Народ“ поздравно је „Цетињски
Вјесник“. Поздравно га је, не српски, не
поштено, објективно, чојски и кавалерски,
већ онако, како њему личи. Тиме је
доста речено, да се разумије дух његово-
га поздрава. А зар бисе од њега могло
што друго и очекивати? Зар он да има
обзира према једном независном јав-
ном гласнику приногорскоме, кад га нема
ни према Црној Гори и њеним свјетина-
ма? Зар он, који сваки дан вријећа по-
ношћу, часи, углед, достојанство Црногорца
и свега, чиме се они поносе, да буде
пажљив према листу, који је покренут у
спрху, да брани оно, што је свакоме Цр-
ногорцу свето и узвишено? Да смо ми
којом несрећом обратном урадили, „На-
род“ би нам пјевао химну. Онако, он нас
грди и омаловажава. Ми се тијем поно-
симо. Нама је на против особита част,
што нас је „Народ“ почастио епитетима
важњима својих редактора и што нас је
напоо ревнишћу једнога најамника, који
нема други задатак, но да као нас пред
вратима годе лане на свакога пролазника,
непријатеља ономе, који му као убоготе
Далару свакога оброка баца пред ноге
мрвице са своје трпезе. Немајући у ства-
ри шта да нам замјери, „Народ“ се око-
лио на нашу писменост. О писмености го-
вори „Народ“, на коме пишу неписмени љу-
ди сумњиве докторске приједлоге. Људи,
у чијем се кому не налазе мајстори је-
зика и стила српскога, пријати књи-
жевници А. Шантић и Свет. Ђорђевић!
О писмености говоре људи, који не зна-
ју српски да пишу, и чији је лист пун
хрватизма и грубих погрешака из срп-
ске граматике и ортографије!

Продужите даље, јер нама је неписме-
ност тамај толика количка и поквареност
и склоност наша да тргујете са свјетњом
српских обећања, а све укупно је ве-
ће од планине Велеша, која се вије изнад
Мостара.

„Шпијуни у Котору“. По граду се
скитају неке сумњиве личности, које ни-
јесу ни за шта друго, већ да шпијонину
и којекаким лажима муфте живе. Град
просто гледа на њихе заражен. Скуда се
вук, не би ли што чули и онда, прила-
жући од свогат кољенига, преко границе до-
јавити. Тамај онако како Драшко прича
за Млетке. Обилазе куће, увидају се сву-

да. Управо су несносни постали. Кад се
уз то узме, да то није од јуче, већ ево
читава година, кад више, кад мање, ски-
тају се истим послом по граду. Њиховим
лажима имају многи да захвале којекаке
неугодности на правду божију. Власти су
то грпеле, али би било вријеме, да учи-
не крај томе. Читав се град тужи, да се
од шпијуна, који су се амо довели, не
може више. Прије су се (па и сада! Прим-
једба уредништва) гјерали поштели Цр-
ногорци, који су долазили ради зараде,
а сада је шпијунама слободно, да се
амо разбацују кад драго, као да су
каква власт. Крајње је вријеме, да се
примјене закони. Тако „Бока“, запо-
рављајући да се на тај елемент напла-
ћа и да ће на тај начин остати униште-
на, јер ако власти поступе по ње-
ном захтеву не само што ће изгуби-
ти циљу своју тевабију, но и оне
којима су приређивали демонстративно
„банкете“ и „донације“ и који су са ре-
дакторима „Бока“ раме уз раме прире-
ђивали „демонстрации“. Види се, да
су у Котору прискле божје вријине
и да је тогдого стига до вријена.

Мајор и новинар. Чешки „Народни
Лист“ допијели су допис, у коме јављају,
да је српски мајор у пензији Дамјан
Дамјановић прије двије године долазио
у Црну Гору управо у вријеме, кад се
било прочуло, да ће наш Бар посетити
енглески краљ. Едвард. Угледни чешки
лист вели, да је мајор Дамјановић тада
дошао с рђавом намером у Црну Гору.
Он је вели тај лист, имао намеру да у-
чини у Бару јавни скандал — бомбама!
Да ли је то истина, или не, ми не знамо.
То ће најбоље знати сам мајор Дамјано-
вић, чија је душа, што се тиче Црне Го-
ре и њених свјетина, прва и од душе
главнога шефа свију нечистица. Дамја-
новић је у то вријеме одиша долазио у
Црну Гору „ради новинарских студија и
ради лијечења катар у грлашу“. Био-
градска „Правда“ навела је обог тога ма-
јора Дамјановића и бившу владу само-
стаљних радикала „Олек“ као орган са-
мосталних радикала и навела је да њихова
влада у томе вријеме имала никакву уд-
јела и да она чине ни мало крива
напоакме раду против Црне Горе. Ма-
јор Дамјановић оне у једној својој ја-
вни околио се на „Народне Листе“, па
вели, да је све то неистинито. Ко ће
коме сада вјеровати? Тачно је го, да ма-
јору и новинару Дамјановићу није чи-
ста савјест. Он је и прошле зиме био
на Цетињу, све је видно, о свему се
могао уверити, па је пак по повратку
о Црној Гори највише писао. То му
није сметало, да дође и највише сјебне
као новинар, а у ствари је све прије то, то,
обог чега је са Цетиња у Котор морао
брже отпутати, но што је био до-
путанао.

Српство

Нашљедник. Нов сарајевски митропо-
лит Никола Милић оставио је све своје
имане своје најближем рођаку научнику
и електро-технику у Америци Николи
Тешли.

Н. Пашић даје оставку. Како се ви-
ди на „Н. Сл. Пресе“ б. председник ми-
нистарства. Н. Пашић, толико се ражаљу-
је на чланове клуба старијих радикала,

да је изјавио дописнику овог листа како
намјерава да положи оставку на вођство
у странци, јер се нашао уквирећен, што
нијесу, приликом мисије д-р Миловано-
вића, усвојили његов предлог, да Мило-
вановића помажу. Н. Пашић је то, како
„Преса“ вели, рекао њеном дописнику,
али то није ни досад потврђено самим
чином.

Избор патријарха. Око избора срп-
ског патријарха у Ср. Карловцима доме
се у штампи кола. Мишљења су подије-
љена. кандидата има шест и сви су од
них прегли да што више својих привр-
женика придобију и да успију да буду
изабрани. Зато су и листови јако анга-
жовани и не престају да пишу о канди-
датима патријарха. Чак су да агитацију
ангажовани и мађарски листови, који
утичу да избор патријарха буде по њи-
ховој вољи. Око кандидата није подије-
љено мишљење Срба само по странкама,
но је подијељено чак и између Срба једне
исте странке, те се за то са интересова-
њем гледа на резултат овог избора.

Словенство

Народна банка у Русији. Листови до-
носе како је руски финансиста, гроф Ви-
те, израдио предлог да оснивање руске
народне банке, која би имала да зами-
јени досадану државну банку. Овој би
банци била главница од једне милијарде
рубала, што износи 2,666,000,000 круна
и састављена из чисто руског капитала.
Она би палавала новчанице, за коју би
јамчила држава, а важиле би само за
Русију.

Руски шећер осваја. Производиља ше-
ћера у Русије је толика, да је почела да
осваја европска тржишта. Он је почео
да конкурише не само аустријском и не-
мачком шећеру, но чак и енглеском тако,
да се на Русије шећер у врло великој
количини извози.

Конгрес словенских учитеља. У Пра-
гу је крајем овог месеца сазан кон-
грес словенских учитеља, на коме ће
узети учешће Срби из Тројединице.

Будућа руска Дума. Руски листови, про-
прићајући обични рад Думе, пијесу задо-
вољни што су констатовали шта је све Ду-
ма у овом савиу учинила, него настојава-
ју да изнесу што ће све Дума у будуће
учинити. Поред осталијех листова, који
се тиме занимају, „Руско Слово“ доноси
говор његовог сарадника са октобри-
стом Гучковим, који је изјавио како је Ду-
ма имала доста послова свршила, али
да су многи важни послови остали перије-
шени. Зато се нада да ће будући рад Думе
бити много тежи и експанзивни, са много
важних тежкоћама. Дума има да реши:
реформе општине, реформе царских су-
дова, реформе сената, судбину реформу,
реформу о књижевниј својини и т. д.

Словачки соко. Словаци у Угарској
настојавали су до сада неколико пута
да образују витешке друштве т. зв. со-
колске, али у томе нијесу успјели, јер
су им те намере осујећиване, па сада
поново чине покушаје, да и они дођу
до соколских друштава.

† Рождественски. Из Франкфурта јав-
љају, да је у бањи Наухајм преминуо ад-
мирал Рождественски, који је управљао

руском флотом при несрећној битки код
Цушиме.

ПРОСВЈЕТА

Продужне школе у Швајцарској. У
Швајцарској се ради на томе, да се уве-
де продужне школе за народ. Ове шко-
ле походе одраслија дјеца од 16—18 г.
Оне трају три године. Прве двије године
је исти програм као у основној школи,
само проширен и додана је пољоприв-
редна, а у трећој се ученици уче о сво-
јим грађанским дужностима и припре-
љају за будући живот.

Поглед по свијету

Старешине у Скадру.

За валију у Скадру постављен је позна-
ти Крићанин Нурџи-бег, а за војног коман-
данта постављен је бригадни генерал Али
паша. На тај је начин војна власт са свим
одјељенима од политичке.

Скупштина у Кини.

Како листови доносе, у Кини се чине
припреме, да се уведе уставност. Тако
се прво предузело, да у Кини буде На-
на Скупштина, која ће истину одударати
ројад европског парламента, али ће
бити пружена прилика народним пра-
вима бар да изнесу своје жеље и захтеве.
То се сматра као увод парламентаризма у
Кину.

Састанак у Семерингу.

Предсједник министарства у Румунији,
Стурза, састао се са аустријским мини-
стром спољних послова бароном Еуге-
нјем у Семерингу. Према општем миш-
љењу њихов се састанак односио на
спољну политику, а нарочито на Маке-
донију и око нових реформара, које се
имају тамо да уведе.

Силе и енглески предлог.

Енглески предлог о реформама у Ма-
кедонији, како новине пишу, нашао је
врло либерал одзива код великих сила,
док га Турска сматра сувишним.

Енглеска и Србија.

Из Београда јављају, да је енглески
посланник у Србији предао влади у Кра-
љевини ноту енглеске владе поводом че-
стичке акције и догађаја у Старој Србији
и Македонији. У исто вријеме он је за-
хтевао одговор од српске владе, да ли
она гарантовала да ће у будуће употре-
би свих средстава да ишчеперитијесури-
јечи сваку моћ и потпору чета; исто та-
ко да ће, сагласно са осталим балканским
државама, прихватити све оне мере, које
велике силе буду савјетовале као најбо-
рије за радикално уништење чета у
трима вилаетима.

Дневне новости

Тужена „Српска Ријеч“. Сара-
јевска „Српска Ријеч“ ту скоро до-
нијела је била нови памфлет про-
тив Црне Горе. У реченоме листу
објављен је био један веома ружа,
управо несрпски чланак под нат-
писом „Црногорски никоговићи“, у

На локомотиви

— епизода из руско-јананског рата —
(Саргиса)

Тежак локомотиве увлаче брзина, која
ће пронаћи ушлед тога што локомотива јури
напредном.

То дикла страхага јурећи кроз тунеле,
клатије и серпентине све до оне часа кад
ће на поље поћи заборавити свјетлости
другог вагона и објег ће се локомотиве у смрт-
ном загрљају раздвојити.

Тако ће нијела прута за неколико неде-
ла бити поупотребљена, прута ће погрити ру-
шевине раздвојених вагона, масе жртана и
рањеника, а њихово ће започетство и строј-
но језица као и поштарни падисаји уздиру-
ћих осигура пољну тинају.

У томе часу нешакерног узаса Чичерин
је отишао до дестера. Мирно и тихо меха-
нички смиде ваљанину и сабду, те плаће на
перон, одје је почела падати густи киша, а
по поштарско трепцају је блијесак осветла-
вао нијелу нештају.

Он е неколико чиновника протрча мјесту,
тјде је сазнала, у потпуној парн, локомотива
спремна за помотање иду.

Машиниста и ложац позивајући своју ду-
жност, нијесу се са мјеста одвојили.

На злато мајоран локомотива се креће, и-

лађе до скретишце и пред локомотивом при-
копчавају јој тендер са угљеном.

И прије него су могли приступити да сва-
ке намеру Чичерину, свом он на локомо-
тиву код машинисте, који одмах отвори завор,
а локомотива, похушњено, као вол, се угрчи-
ваље, јурило напред и ниједе у тами бур-
не ноћи...

Локомотива је лијетела све већом брзином
хоризонталним дубелом пруте. Ложац је че-
сто отпратио прута од поћи и у њу убои-
као угљен. Брзина пона раста је да шесте-
сет прета на сат. То је највећа провизио
дошљена брзина.

Ложац је вришћине погледао на Чичерина,
а он му је ћутке климачем главе одобравао.
Он је тај одговор разумно и брзо угљен
у свалу идури и пушњено још у пламени ре-
дан дим „Магала“.

Ишла је локомотива број 80. Мало зати-
јем је прута ашла уз брдо и брзина је пала
на 45.

Чичерин је непрестано гледао на хро-
нометар.

Он је ту пруту ашао онако што као и он-
дај што је градио и знао је да је сваки тре-
путак драгоцјен.

За десет минута стигнуће до вена и за-
доде ће еустигну локомотиву, која им је
била намакла, онда је све потпуно, све
уништено и катастрофа неизбежна.

Возачи су се даље с највећом брзином,

Али Чичерин није могао још ништа опа-
зити и његове груди стисне, попут леденог
оклопа, онајлање.

Он осјети пламени бод, пред очима су му
свакида ледени испуштаји и спречавала му да
види оно што је било.

Али један неспоредљиви усмјек машинис-
те осветли га, а његово, као смрт, блиједо
лице, озари се радомљу.

У даљини од пет стотина метара пред њима
јурило је локомотива, којом није нишо управ-
љано.

Сад је све замрљено од његове хајдучко-
ности и спречности — ошомледном напору
његове снаге и зато је Чичерин принуђио
сву своју снагу. Он је сав био енергија.

Док је ложац нехотично дохватио нагру,
попео се Чичерин на тендер потпуно угљеном.

Један апсолутан пољед напосијестно је ма-
шиниста очарну одлику Чичерину.

Чичерин је сјајао на пињу тендера.

Угљен су се били приближили локомотиви.

Урадиност је наорисла тогдого ета метара.

Лоп тренут и урадиност је била десет
метара.

Машиниста се жалио за регулатор брзине.
Урадиност брзине десет, а затим три метра.

Чичерин скупи све своје снаге за један о-
чајан свом и за тренут кад га је звук од-
бица, који су се били дозвиги, ујерено, да
се локомотиве додирују, одлучи се он на тај
страшан и очаран корак свата и паде на

угљен прие локомотиве, којом није нико ру-
ководио, а лице и руке обли му крп.

Али за глди час пошле се, свочи у до-
комотиву и лати се кочице.

С промолитим шумом ашину је регула-
тор и пустио у цилиндри еуришту пару и у
тај час паде Чичерин освешћен на сје-
диште машинисте.

У даљини од 200 метара, пошх стотину
метара од тунела, започетство су се објег до-
комотиве.

Ложац усвои у еустигну локомотиву, до-
јој заустави пару. На срица пруте остави
дучу. Објег локомотиве пришеи једну за
другу, пољед Чичерина на ваљанину и вра-
ти се у Шуман.

Олек кроз гору већ је оглашавало, да вој-
штина ашао у тунел.

По поштарку објег локомотива прошао је
читав сат када у станицу уђе велики по-
штарни воз.

Путем је био машиниста општо дучу а
стао је. Преледали су пруту, али нијесу
паша еушњено масица. Брзина патрела им
је била једнака као и видела локомотиву
којом није нишо управљано. Већички је воз
ашао пошто био напријед, али је нишо не-
дриско и репречено, док није приорио.

Сад објавио, који су се налазили у ва-
љонима, пошто се савица шта је све било,
осветили су на ваљонима и радосно приграли
свога одвајаног друга, Чичерина. — в.

коме је објављено измишљено писмо, које је бригадир г. Јанко Вукотић прије открића завјере на Цетињу тобоже писао Митру Бањевићу, официру у Чикагу. Тенденција је тога писма, да се представи како су мјеродавни фактори раније, но што је Рајковић ухваћен, знали, да ће исти доћи на Цетиње са Сомбама. Из тога би се морало закључити, да се на мјеродавном мјесту на Цетињу прије открића завјере знало за исту, и да је према томе цијела завјера тобоже удешена. Г. бригадир Јанко Вукотић демантирао је то писмо и означио га као фалсификат. Том је приликом нагласио, да ће уредника „Српске Ријечи“ тужити за клевету. Ријеч је одржао и тужбу је предао надлежном суду у Сарајеву преко тамошњег адвоката д-ра Николе Мандића. Са онаквијем српскијем јавним радницима, који се крију иза „Српске Ријечи“, а који се таквијем средствима служе против првих синова једне независне српске земље, не може се другачије разговарати но преко суда. Према њима не треба имати милосрђа, јер они не знају ни за српска осјећања, ни за светињу части, ни за човјечански понос. Њих може да поправи само судска пресуда, и — Зеница, која одавно кука за таквијем питомцима.

Ступила у савез. Главна дирекција швајцарских пошта извјестила је поштанско-телеграфско одјељење у нас, да је царевина Етиопија ступила у свјетски поштански савез.

Изјава г. бригадира Ј. Вукотића. Поводом оног факсимила у „Српској Ријечи“ г. бригадир Јанко Вукотић дао је ову изјаву, коју је упутио многим листовима:

„Баш објелодањени факсимили у „Српској Ријечи“ мог тобожињег писма официру Бањевићу утјериће свакога, који је и једном видио мој рукопис, да је то фалсификат, за који ће „Српска Ријеч“ одговарати кривичном суду а његови жалосни инспиратори суду поштених Срба.“

Јанко Вукотић“.

Књижевност

Брђави, пјесме Мићуна М. Панићевих, 80 страна 141. Цетине 1908. год. Цијена? — У овом се живот ријетко узлази у и. обично уноде. Та протиче од туца, што није сигурна подлога и што треба јача, чврста и прекаженија рука, која ће пометати руководити. Ова тиме добија жада и чистије се и боље осјећа. Тако је и у приватну животу, тако и у јавном. Зар би ти, сине да окушаш своју слабачку крилу, да га старији не помаже да полетари? Зар би дијете пружио ногу, да га родитељи не руководе? Тошци су прва кораци, а још тежи кад су без подлоге и наслова!... Од туца и видимо, да се ријетко и у књижевност узлази без претходне припреме и без подлоге. Ту се обично оне подлоге вапни књижевни листови, објелодањују се на њих, књижевни радници узлазе постепено у књижевност, врхове се и јачају и кад се обично, самостално узлазе у живот. И Панићевих је тако радио. Прије него је створио ову своју збирку, он је излазио из јавног преко појединачних највиших књижевних листова: неки су од њих и такви, да му могу служити на част, што су прије своје ступице приносили неговим пјесмама.

Од туца се и намаће питање: киме му овај увод у овијем писмама — оно писанаца Р. М. Чушкова о њима? Да ли лирика Панићевих захтевала нарочита објашњења или је толико дубока да јој треба нарочита коментара? Не бисмо рекли ни једно ни друго, а највише можемо вјеровати, да је био приказивач толико у се поуздан, да њим тим својим приказом улази предубјеђење, кад није у стању то да постигне својим ауторитетом.

Ако је до препоруке, до оного ослонца, који уводи у живот, Панићевих, та је добио. То су листови, који су доносили многе његове саставе. То је била много славија и боља рука, но Чушкова. Најзад, ако се цели само по себи не препоручује, најмање може бити препоручено од лица, које је да књижевност постане не и од самог Панићевих.

Било како му дрло, ми не ваљаммо оправдава урлока овом предговором и држимо да ће писма прелазити прије могућности до добити.

Она, по спољности и техници, дијели определена књига, ваљкујући технички од свију творила наше доцнале епиграфичке до сада, поцијелом је на три цијела.

Прва јој је дво приказ, о коме ваљаммо при-

говоримо, увод и посвета ово збирке д-р Јазу Томашевићу.

Други су му дво пјесме у опште — срце негових пјесма — а трећи дво чини разни одломци. И поједици Панићевих није тешко створити свој суд. Не треба читати пјесму збирку, па да се до закључка дође, он се намаће сам, још при читаву. Повет му је снажан, а понекад та толика полова, да бива на пјесму пјесме. Простодушан је, прост преме доноси као у обичној разговор, но бирајући често на парца, који му, иначе, мисао имају тако, да их, по који пут, није у стању ни да одјери. На негових пјесмама бије неважна хладноћа; оне није у стању да нас толико загрију, те да се мисао дојучице пригради као своје и да се пјесником саосјећаје у оној својој зори, као што обично бива кад читате преничка дјела. На му читате, по која нас од њих још и држе, али ипак ти нам пјеснички осјећаји не пријављују и ми ни у коме тренутку не саосјећамо се њима. Томе су разни узроци. Панићевих не влада техником. Он јој и не прилаже велики значај, те и толико не обраћа пажњу на њу, да ту да се му стиче често без улажења, по риму, те теку тешко, трома, као када се преко препона иде. Због тога оне немају ни музике, нити потребне танкости и лакоће. А у толико је њихова хладноћа нека што су ми и парци без избора, те су ипак строји, но толики.

Он је елиптичар; пјесме су му ипак туге и боли, он уздиже, јављује и омиљана. Он је у томе тупо, ниш и ојају туге и пошре и тешко шито може до некоег усхићења да доведе и да му улази наду на успијех.

Иада се у овом, да је Панићевих самоук да је почетник и да је тек на путу развијања, да он се немогу збирку може рећи да је успије. Пјеснички поет је ту, јаче има, а ако још буде обратио неку пажњу на технику и саопштао податке, на које смо указали, надајмо се да ће мо при другом сусрету са њиме говорити само о врхунаца пјесме Панићевих. Али и крај овога тога, и ако нијеу без замјерака, пјесме његове заслужују пажњу, те би им и пашчислачки смисао требало у доплатној мјери поштовати, у толико прије што је ово прво оригинално дело, које је погледом толиког времена, међу нама пошало.

Сл.

Наши Записи

Једна чиниеница

„Бока“, биежи, да поред „Neues Wiener Tagblatt“ и чиниути „Zeit“ брани Црну Гору. Поминућу „Tagblatt“, „Бока“ у загради додаје Јосимовић. Таква шпизунажа, којој је сврха провидна, достојна је само листа „Бока“. Ми ћемо овом приликом поменути само толико, да је за пријеме суђења у Котору отуда поменутоме бенком листу преко Горњег имена послата била једна денеша са свијем невиним садржини и новинарскога облика. Нама је мило забележити факт, да сад то име излази у „Боки“. Откуда и на који је начин тамо дошло, то најбоље зна њен диригент, који је израније навикао на такве тајне везе, које он на језику доводи у везу са велико-српском идејом!

Скитници.

„Dubrovnik“ прича о некаким скитницима, које одовуда долазе у Дубровник. Ми би молили „Dubrovnik“, да се поближе изјасни о тијем скитницима. И ми би му у хватању истих прискочили у помоћ, у толико прије, што смо извјештени, да некаке скитнице преко Србије и Босне често навраћају у Дубровник, те се од њих не може одбранити ни лист „Dubrovnik“, кроз који, без знања и одобрења честица и нама Црногорцима драгих Дубровчана, често проширењују наван скитнички испад против Црне Горе и њених светиња.

Ни једно, ни друго.

„Народ“ из Мостора доноси како су осуђенима, при спровођењу у тамницу, чиниене у Подгорици овације, док „Српска Ријеч“ износи како су им у Подгорици чиниене — демонстрације! Види се, да се нијесу могли да споразуму и, природно је, да је морало испати овако: један у плочу, а други у клин. — Кад се позитивно зна, да у Подгорици према осуђенима није од стране не само народа него ни од стране појединаца није предузимано никаквих корака, кад их, нелимо, није нико ни поздрављао ни ружко, видјеће се, да је и ово једна од оних многобројних измишљотина ових листова, који се, у доношењу тих тобожњих извјештаја, и сами тако дијаметрално разилазе.

Шта ће сад рећи.

Многи независни хрватски листови, заведени писањем познатог дијела српско-хрватске штампе, пријели су извјештаје о Црној Гори и приликама у њој из саопштења, која су злонамјерно пуштана противу Црне Горе. Сада су већ видјели куда ти извјештаји иду и нашто се њима нила, па не само што су престали да се служе доданим изворима о Црној Гори, него додасе врло пријатељске написе о Црној Гори и о приликама у њој

који битно одурају од пријашњих напаса. Интересно је што ће сад на то рећи позната новинарска кампања, која се толико разметала и хвалила својим успјехом, позивајући се чешће на те листове, да би исповијала како је велики дио српско-хрватских листова противу Црне Горе!

ПРИВРЕДА

Пуштени на допуст. У Бугарској је министарство војно пустило на допјесечни допуст велики број војника како би им омогућило, да се својима нађу пријетв.

Земљорадничке задруге. По палоту приредног одјељења, обласни економ су предузели пут по земљи ради поучавања народа у свима гранама пољске приреде и ради заинтересовања за оснивање земљорадничких задруга, које су већ на неколико мјеста основане.

Усјеви у Србији. Према привредним извјештајима стале усјева у Србији је, у главном, овако: Суша, која је била у мају и у почетку јуна, учинила је те су многи пролећни усјеви остали слаби, а неки сасвим и страдали; јесени усјеви, а нарочито они што су били на јакој и влажној земљи, нијесу оштећени. Жетва стрмих усјева почела је; јечам је пожњен, те се жње пшеница. Принос усјева од прилике се може рачунати овако: од јесених 1000—1500 кгр. на хектар, а од пролећних очуванних 500—1000 на хектар. Кукуруз се добро држи и обећава добру бербу. Коношље мало има, а и што је слаба је. Ливаде и пашњаци страдали су. Оскудица у сијени биће велика. Виногради су добро; нијели су одлично. Воће је сигно и почело је опадати. Кисе су велике користи учиниле, али и нешто штете виноградама.

Забрана извоза. Оногодишњи принос сијена и у опште сточне хране у многим државама толико је, да је до забуне довео оне, који су познани да се о народном благостању брину. Тако се као најподеснији начин, и који им у овој прилици на ум пада, нашао тај, да забрањују извоз сточне хране из земље. То је учинила Румунија прије мјесец дана, па сад то чини и Србија.

Народно здравље

Храна и здравље. Раделим на поправку здравствених прилика у нашем народу крај ставова и не давала обратити што тако пажњу и на храну. У напредним земљама, гдје постоје нарочита друштва за чување народног здравља постојала се да се свуда, гдје је могуће, узме за хлеб пшеница или бар пшенице, а гдје се једе кукурузом, брашно гдје се једе, нече хлеб, да се на храну узима само првог врста, и се зрно, прије до се самеле, опере да се хлеб нарочито меси и т. д. Та друштва уче народ како да праве хлеб и поједу му нарочите пећи. У хлеб треба обратити нарочиту пажњу постојалој храни. Ту пријесме треба обратити пажњу, да се начин нехране мора прилагодити годишњем времену, а самим тиме и здрављу. Треба јести јак, а сами току храну. Према овоме, што препоручују лекари, да наш народ, овакна би нехрана била најбоља: Сир, масло и све што се производи од млијека, као јод и јаја треба што чешће јести. Послије тога дође поврће — јарина. Њих приједно домаћине нала да замјени, аки не конзервације, а оно тако, да се могу, преко зиме очувати. Кувано и печено јело га месом добу тек ређе, али и ту треба пажњи да буду зачињена нарином. Али овако исто као што нала пошти на јело, храну, треба обратити пажњу на оно, чиме се једе — посуђе. Ово се мора одржавати у реду и чистоти, јер је ово најјачији начин за ширење заразе.

Чачкање зуба. Послије јела зуби се најбоље и најбоље чисте подом и убрсом. Ако чојек није у стању унијети тиме да чисти зубе, може се још и послужити дрвеном чачкалицом, али да обрати пажњу на чистоту пену. Металом се нишито зуби не смију чачкати, и најмање доктом, као што то чине неки. Руке су чојеку ријетко кад чисте, па зато је тај начин чачкања зуба не само одвратан, но и опасан, јер се тиме чојек може заразити.

Из народа

Свечаност на Брезовици. Као и снаке, тако је и ове године на острву Брезовици прослављена свечаност 2. јуна, још рано у јутру народ је био окупиљен из оближњих села око цркве на острву Брезовици, које се налази на Скадарском језеру. Најрије је одслужена св. литургија, а по том парастос за упокој краљице Јелене Балшић и свима онима представницима старе српске државе, који давно вјечни санак бораве. На крају је држано многогласије за дуг живот и здравље Њ. Кр. В. Књигоње Милене, коју је свемогући Бог на овај дан сачувао.

По свршетку светих обреда, када је народ изашао из цркве, отицана химна „Убаној нам Црној Гори“, која је силним усклицима „Живио Господар“ пропраћена.

Ту је тада настало и велико народно весеље. Заметнуле су се игре и пјесме. Народно весеље је трајало све до четире сата по подне, када се цео народ, пјевајући, разишао кућама у околини, са да мушова и лабама... Н. П. П.

Кратке вијес

Како листови јављају, кинески пар разбојно се од граболов.

Грчки министар правде издао је наредбу да се разбојари прате и да се употребе за четничку акцију у Македонији.

У Бирни се ради да се неже Марковићем телефоном кроз Црну Гору Бугарска са Русијом.

Уставак у републици Хондурас угушен је.

Синтетички бенз Франк Јоти у Бу-Јонку због пада под стјегај притворен је.

Корисне биљешке

Мастило за платно. Многима је врло често потребно да на платну метну по какав знак и онда се око тога много муче. Нарочито је то тешко код нас. Мастило за платно тешко се набавља, то обичним се мастилом на платну не може писати, јер се разлица и није тргачко. Особито је потребно обилежавати с је рубље. А ту се може свако на најлакши и најједноставнији начин да помогне. Бедежење платна и разних израђевина од платна, чоје и т. д. може се извршити нарочитим мастилом, које се никад не брине и које може свако направити. Треба чађ растворити у прокуваном ланеном сејину (уљу), па ће свако добити ову врсту мастила.

Да цигаре буду добре. Један велики пушач дошао је до начина, да пуши цигаре цигарете, а да га то не кошта скупо. Како у томе свом проналазку није био себичан, по је хтио да се и други његовим изумом користе, саопштио га је својим пријатељима, па пошто је то изум без патента, сви нека знају и наши пушачи. На дво кутије, у којој држи дукан, он поређа исјечене комаде јабука, а поврх метне танку дашчицу, да би заклопио дукан од јабука. Кутију држи затворену неко вријеме — сат два — док дукан усе не прими мирис јабуке и онда не само што је лишеног мириса, но је и врло доброд укуса. Цигарете су за то још погодније. Оа још вели да се у недостатку јабука пушач може користити и перанцом, јер и она даје дукану и добар мирис и укус. Ко не вјерује, нека — проба.

Телеграми

— од 12. јула.

Скупштина у Србији

Биоград. У Народној Скупштини је министар просвјете Андра Николић изјавио, да је влада споразумна, да ће изгласати буџет и трговински уговор са Аустријом. Љуба Стојановић, млађи радикал (самостацац) изјавио је у име млађих радикала да влади неће правити никакве сметње.

Устав у Турској

Цариград. Ирадом је наређено сазивање Народне Скупштине. Давање устава примљено је великим одушевљењем од младо-турака. Из унутрашњости стижу честитања и захвалиности Илдизу Селамлук је био као обично. Трупе севеселе и, пролазећи кроз Цариград, кличу: живио Султан! Штампарије и уредништва турских листова окићене су заставама. У вече ће бити велико освјетљење. За сјутра се очекују велика помиловања политичких криваца. — Хифи паша, валија у Битољу, дао је оставку; многи други чиновници дали су и даваће оставку због Мунир-пашине мисије у Букурешту, Биограду и Атини.

Цариград. Велики велир званично је извјестио све политичке власти у унутрашњости Турске, да ће се избори наредити и да ће дан избора бити заказан нарочито.